Hakukohteen nimi: Sosiaalitieteiden kandiohjelma

Kokeen päivämäärä ja aika: 25.5.2018 klo 10.00–15.00

Kirjoita henkilö- ja yhteystietosi tekstaamalla.
Kirjoita nimesi latinalaisilla kirjaimilla (abcd...), älä esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla (абгд...).
Jos sinulla ei ole suomalaista henkilötunnusta, kirjoita sen asemesta syntymäaikasi.
Kirjoita henkilötiedot kaikille sivuille.

Sukunimi	
Kaikki etunimet	
Henkilötunnus	
Sähköpostiosoite	
Puhelinnumero	

Tarkista sivunumeroiden avulla, että olet saanut kaikki sivut.

Kirjoita alla olevaan laatikkoon nimikirjoituksesi merkkinä siitä, että olet tarkistanut edellä mainitut asiat.

Nimikirjoitus	

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamasi vastaukset arvostellaan, jätä alla oleva laatikko tyhjäksi.

Jos haluat, että tehtäviin kirjoittamiasi vastauksia ei arvostella, kirjoita alla olevaan laatikkoon teksti "*Haluan, että vastauksiani ei arvostella*". Tässä tapauksessa saat vastauksistasi nolla pistettä.

Arvostelusta luopuminen	

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

WC

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

- Tarkista, että saamassasi koenipussa on kansilehden ja ohjesivujen (sivut 1-4) lisäksi:
  - kirjallisuusosio (sivut 5-13)
  - aineisto-osio (sivut 14-27)
  - erillinen aineistonippu joka sisältää aineistot 1, 2 ja 3 (4 s.)
  - yksi ruutupaperiarkki omia muistiinpanoja varten (konseptipaperi)

- Tarkista, että olet kirjoittanut nimesi ja henkilötunnuksesi kaikkiin vastauslomakkeisiin

- Vastaa tehtäviin ytimekkäästi ja koekirjallisuuden ja/tai aineiston mukaisesti. Ole huolellinen, että vastaat kuhunkin tehtävään oikean aineiston perusteella.

- Kirjoita vastauksesi
  - suomeksi**.** Muilla kielillä kirjoitettuja vastauksia ei huomioida arvostelussa.
  - kirjoita kukin vastaus sille varattuun tilaan. Arvostelija ei huomioi merkintöjä, jotka ovat vastaukselle varatun tilan ulkopuolella.
  - lyijykynällä ja selvällä käsialalla. Arvostelija tulkitsee tulkinnanvaraiset merkinnät vähiten pisteitä tuottavan vaihtoehdon mukaisesti.

- Älä kirjoita vaihtoehtoisia vastauksia. Jos kirjoitat vaihtoehtoisia vastauksia, arvostelussa huomioidaan vain vastaus, josta saat vähiten pisteitä.

- Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa. Olet saanut yhden arkin ruutupaperia. Voit tarvittaessa pyytää lisää ruutupaperia valvojalta.

- Pidä koemateriaalisi niin, että lähelläsi istuvat hakijat eivät pysty katsomaan vastauksiasi ja merkintöjäsi.

Pisteyttäminen

Valintakoe pisteytetään asteikolla 0-36. Osa-/tehtäväkohtaiset pisteet on ilmoitettu osan/tehtävän kohdalla. Valinnan edellytyksenä on, että kirjallisuuskokeesta tulee saada vähintään 8 pistettä ja aineistokokeesta vähintään 11 pistettä. Mikäli kirjallisuuskokeen pistemäärä on vähemmän kuin 8 pistettä, aineistokoe jätetään arvostelematta.

Jos haluat valvojan huomion

Jos haluat valvojan huomion, niin nosta kätesi. Valvoja tulee luoksesi. Kerro asiasi valvojalle hiljaisella äänellä.

Jos haluat käydä vessassa

Voit käydä vessassa valvojan saattamana. Valvoja saattaa vessaan vain yhden kokelaan kerrallaan.

Useimpien koesalien läheisyydessä on vain kaksijakoisen sukupuolijärjestelmän mukaisia vessoja. Tämän vuoksi sinua vessaan saattavan valvojan on oltava miespuolinen, jos haluat käydä miehille tarkoitetussa vessassa, ja naispuolinen, jos haluat käydä naisille tarkoitetussa vessassa.

Jos haluat käydä vessassa, toimi seuraavasti:

1. Tarkista, että koesalissa on vähintään kaksi valvojaa ja että vähintään yksi valvojista on sellainen, joka voi saattaa sinut vessaan. Jos nämä ehdot eivät täyty, odota, että tilanne muuttuu.

2. Käännä esiin tämän kansilehti- ja ohjesivunipun sivu 2, jossa on isolla fontilla merkintä WC ja nosta sitten nippu pystyyn teksti itsestäsi poispäin siten, että valvoja huomaa sinut ja tulee luoksesi. Odota kärsivällisesti. Valvoja ei välttämättä voi saattaa sinua vessaan heti. Valvoja ei myöskään välttämättä vie kokelaita vessaan samassa järjestyksessä, jossa kokelaat ilmoittivat tarpeestaan käydä vessassa.

3. Kun valvoja antaa sinulle merkin, kerää koepaperisi konseptiarkin sisälle ja jätä nippu pöydälle ja seuraa valvojaa vessaan.

Kun aiot palauttaa koepaperit

Kun aiot palauttaa koepaperit, järjestä paperit konseptiarkin sisälle samaan järjestykseen, jossa paperit sait.

Kun lähdet palauttamaan koepapereita, ota mukaasi kaikki tavarat, jotka olet istumapaikalle vienyt, jotta sinun ei tarvitsisi palata noutamaan kyseisiä tavaroita.

Palauta kaikki saamasi koepaperit, myös suttupaperit, salin etuosassa olevalle valvojalle.

Palauta kaikki paperit, vaikket olisikaan tehnyt joitakin tehtäviä tai mitään tehtäviä. Todista henkilöllisyytesi, kun palautat paperit. Muista koepaperinipun kansilehden allekirjoitus. Kokeeseen osallistuminen ja koepapereiden palautus merkitään palautuksen yhteydessä osallistujalistaan kokeen valvojan toimesta. Tarvittaessa saat kokeen valvojalta erillisen todistuksen valintakokeeseen osallistumisesta.

OSA 1: Valintakoekirjallisuuteen perustuvat tehtävät (0–14 pistettä)

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota asiakokonaisuuksien hahmottamiseen, käsitteelliseen täsmällisyyteen, kielellisen ilmaisun selkeyteen ja kykyyn tarkastella alan keskeisiä kysymyksiä. Kirjoita esseevastaukset selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisia virkkeitä, ei luetelmaviivoja. Vastauksesi selkeys ja oikeakielisyys otetaan huomioon arvioinnissa. Vain viivoille kirjoitetut vastaukset arvioidaan.

Osan 2. vastaukset luetaan ja arvioidaan vain, jos olet saanut osan 1. tehtävistä vähintään 8 pistettä.

1. **Mitä Heino tarkoittaa kohtaamattomuudella? Pohdi kohtaamattomuuden yhteiskunnallista merkitystä. Vastauksen enimmäispituus on 1 sivu. (Heino: Ymmärrystä ja tukea – kohtaamattomuutta ja vääryyttä. 2016). (2 p.)**

Älä kirjoita viivojen jälkeen!

2. Vertaile maahanmuuttokeskittymistä muuttaneiden poismuuttosyitä muiden muuttajien poismuuttosyihin. Miten muuttosyyt liittyvät kantaväestön pako -teoriaan? Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (Vilkama, Vaattovaara & Dhalmann: Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? 2013). (3 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

3. Miten luokat ja luokittelut rakentuvat Bourdieun ja Skeggsin mukaan? Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (Luku 1 (lukuun ottamatta alalukua 1.4) teoksesta Peltola: Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. 2017). (4 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

4. Pohdi kontaktihypoteesin valossa, miten asuinalueiden suunnittelu, osana yhdyskuntasuunnittelua, voi vaikuttaa ryhmien välisiin suhteisiin? Havainnollista vastausta esimerkein. Vastauksen enimmäispituus on 3 sivua. (Pauha & Jasinskaja-Lahti: Vähemmistöjen väliset suhteet: Tutkimustuloksia ja toimintaehdotuksia, 2017). (5 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

OSA 2: Aineistoon perustuvat tehtävät (0–22 pistettä)

Perehdy huolellisesti aineistoihin 1–3. Tee sitten tehtävät 5–7 tehtäväkohtaisten ohjeiden mukaan.

Kirjoita kukin vastaus sille varattuun vastaustilaan, joka on osoitettu viivoilla. Kokeen arvioitsijat eivät huomioi merkintöjä, jotka ovat vastauksille varattujen tilojen ulkopuolella. Kirjoita vastauksesi selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisia virkkeitä, ei luetelmaviivoja. Vastauksesi selkeys ja oikeakielisyys otetaan huomioon arvioinnissa.

Osan 2. vastaukset luetaan ja arvioidaan vain, jos olet saanut osan 1. tehtävistä vähintään 8 pistettä.

Tehtävä 5 a)
Vastaa seuraavaan kysymykseen aineisto 1:n kuvioiden nro 1 ja 2 perusteella:
Miten suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten ikärakenteet poikkeavat toisistaan?
Vastauksen enimmäispituus on 1 sivu. (2 p.)

Älä kirjoita viivojen jälkeen!

Tehtävä 5 b)
Vastaa seuraavaan kysymykseen aineisto 1:n kuvioiden nro 1 ja 2 perusteella:
Pohdi millaisia vaikutuksia yhteiskunnan ikärakenteella on Suomessa seuraavalla vuosikymmenellä. Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (3 p.)

Tehtävä 6 a)
Vastaa seuraavaan kysymykseen aineisto 2:n perusteella:

Tarkastele suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten koulutukseen liittyviä eroja. Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (3 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 6 b)
Vastaa seuraavaan kysymykseen aineisto 2:n perusteella:

Pohdi ulkomaalaistaustaisten koulutukseen liittyviä seikkoja valintakoekirjallisuuden pohjalta. Vastauksen enimmäispituus on 4 sivua. (6 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Tehtävä 7
Pohdi aineisto 3:n kuvio 1:een sisältyviä kotoutumiseen liittyviä tekijöitä valintakoekirjallisuuden käsitteitä hyödyntäen. Vastauksen enimmäispituus on 4 sivua. (8 p.)

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Nimi: _____

Henkilötunnus: _____

Sosiaalitieteiden kandiohjelman valintakokeen arvosteluperusteet 2018

Kirjallisuuskoe, kysymykset 1–4

Tehtävä 1 Mitä Heino tarkoittaa kohtaamattomuudella. Pohdi kohtaamattomuuden yhteiskunnallista merkitystä. Vastauksen enimmäispituus on 1 sivu. (2 p.)

Tehtävään vastataan seuraavan artikkelin perusteella: Heino, Eveliina: Ymmärrystä ja tukea – kohtaamattomuutta ja vääryyttä. Yhteiskuntapolitiikka 2/2016, s. 127–137.

Kohtaamisen ideaali voidaan määritellä sellaiseksi tilanteeksi, jossa osapuolet pystyvät tuomaan esille omat näkemyksensä, käymään dialogia sekä päätymään sellaiseen tavoitteeseen tai lopputulokseen, joka tukee palveluiden käyttäjän voimavaroja, kohtaamattomuus on tämän ideaalin negaatio, palveluiden käyttäjä kokee, että:

- häntä ei kuulla (0,25 p.)
- hän ei saa tarvitsemaansa tukea ja palvelua (0,25 p.)
- hän saa vääränlaista palvelua, tuen tarvetta ei ole tunnistettu (0,25 p.)
- palveluissa ei ole toimittu hänen etujensa mukaisesti (menettelytavallinen epäoikeudenmukaisuus) (0,25 p.)

Kohtaamattomuus voi johtaa institutionaaliseen epäluottamukseen:

- toisaalta peruspalvelujärjestelmän työntekijöihin kohdistuvaan epäluottamukseen (0,25 p.)
  - peruspalveluiden työntekijät voivat erityisesti heti muuton jälkeen vaikuttaa paitsi peruspalveluinstituutioita kohtaan tunnettuun luottamukseen/epäluottamukseen myös suomalaisen yhteiskunnan edustajina yleistyneeseen luottamukseen/ epäluottamukseen valtaväestöä ja suomalaista yhteiskuntaa kohtaan (0,25 p.)

- toisaalta yleisemmin instituutioiden toimintaan ja toimintatapoihin kohdistuvaan epäluottamukseen ja sen mahdolliseen yleistymiseen koko peruspalvelujärjestelmää kohtaan (0,25 p.)
  - luottamus perusvalveluihin on tärkeää, sillä maahan muuttaneiden integraatioon liittyvät tukipalvelut toteutetaan niiden piirissä, epäluottamus saattaa johtaa yhteiskuntaan integroitumisen epäonnistumiseen ja ongelmiin, ja koko suomalaista yhteiskuntaa kohtaan tunnettuun epäluottamukseen (0,25 p.)

Tehtävä 2 Vertaile maahanmuuttokeskittymistä muuttaneiden poismuuttosyitä muiden muuttajien poismuuttosyihin. Miten muuttosyyt liittyvät kantaväestön pako -teoriaan? Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (3 p.)

Tehtävään vastataan seuraavan artikkelin perusteella: Vilkama, Katja, Vaattovaara, Mari, Dhalmann, Hanna: Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? Yhteiskuntapolitiikka 5/2013, s. 485–497.

Muuttoliikkeen valikoivuus, keskeisiä eroja maahanmuuttokeskittymistä muuttaneiden poismuuttosyiden ja muiden muuttajien poismuuttosyiden välillä:

- molemmilla aluetyypeillä tärkein yksittäinen poismuuttosyy liittyy sopivan asunnon löytymiseen muualta (perhetilanteen muutos jne.) (0,25 p.)
- halu vaihtaa aluetta korostui maahanmuuttokeskittymistä muuttaneiden asunnon vaihdoin syynä (0,25 p.)

Maahanmuuttajakeskittymistä poismuuttaneiden keskuudessa muuton syinä korostuivat:
- alueen huono maine ja epäviihtyvyys (siisteyden puute, arkkitehtuuri) (0,25 p.)
- sosiaaliset ongelmat ja turvattomuus alueella (0,25 p.)
- liian suuri maahanmuuttajien määrä alueella tai koulussa (0,25 p.)
- alueen sopimattomuus lapselle kasvuympäristöksi (0,25 p.)

Muilta alueilta pois muuttaneilla korostuivat taas poismuuttosyinä:
- asuntoon, asumismuotoon, asuinalueen sijaintiin ja palvelutasoon liittyvät seikat (0,25 p.)

Kantaväestön pako -teorian määrittely (”white flight” -ilmiö):
- kantaväestö vierastaa maahanmuuttajien naapurina asumista ja pyrkii muuttamaan pois maahanmuuttajavaltaisiksi mielletyiltä asuinalueilta (0,25 p.)

Vastauksessa on erotettu kaksi erilaista rakenteellisen eriytymisen muotoa:
- ensinnäkin sosiaalisen ja alueellisen eriytymisen kehitys (väestön terveydessä ja hyvinvoinnissa, koulutus- ja tulotasossa sekä työttömyydessä on havaittavissa selkeitä alueellisia eroja, jotka paikantuvat pitkälti samalla tavoin seudun aluerakenteessa) (0.25 p.)

- toiseksi kaupunginosien etninen eriytyminen (maahanmuuttajataustaisten asukkaiden määrä on kasvanut 2000-luvulla erityisesti sellaisilla alueilla, joilla asui jo valmiiksi suhteellisen runsaasti maahanmuuttajia) (0,25 p.)

Nämä kaksi eriytymisen muotoa ovat alkaneet yhdistyä yhä enemmän ja kantaväestön poismuutossa maahanmuuttajakeskittymistä ei ole kyse yksinoikoisesti maahanmuuttajien lisääntyneen määrän aiheuttamasta ”kantaväestön paosta” vaan siitä, että etniseen ja sosiaaliseen rakenteeseen liittyvät muuttosyyt kietoutuvat maahanmuuttajakeskittymistä muuttaneiden asukkaiden kokemuksissa läheisesti toisiinsa. Tämä kertoo alueellisen eriytymisen eri ulottuvuuksien paikantumisesta pääkaupunkiseudun kaupunkirakenteessa samoille alueille. (0,25 p.)

Vastauksen jäsentely, tyyli, käsitteiden käytön selkeys ja virheiden puuttuminen. (0,25 p.)

Tehtävä 3 Miten luokat ja luokittelut rakentuvat Bourdieun ja Skeggsin mukaan? Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (4 p.)

Tehtävään vastataan seuraavan tekstin perusteella: Peltola, Marja: Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema, luku 1 Tutkimuksen tausta ja teoreettiset lähtökohdat (alaluku 1.4 ei kuulu koealueeseen), s. 11–41.

Tehtävänannossa pyydetään avaamaan kahden teoreetikon, (Pierre) Bourdieun ja (Beverley) Skeggsin, näkemyksiä luokkien ja luokittelujen rakentumisesta Peltolan tekstin pohjalta. Vastauksessa tulee noudattaa tehtävänantoa ja selostaa luokkien ja luokittelujen *rakentumista*. Pelkkä mainittujen teoreetikkojen käsitteiden luettelointi ei riitä täyttämään tehtävänantoa. Lisäksi luokan ja luokittelujen rakentumiseen liittyvien käsitteiden avaaminen painottuu kriteereissä.

Näkemysten tausta ja kehittelytyön järjestys sekä vastauksen jäsennys:

- Bourdieun luokkaa ja luokittelua koskeva teoria rakennettu Marxiin ja Weberiin nojaten, Skeggs puolestaan kehitteli edelleen Bourdieun näkemyksiä (0,25 p.)
- Vastauksen jäsennys ja tyyli sekä asiayhteyteen kuulumattomien tietojen ja virheiden puuttuminen (0,25 p.)

Bourdieun näkemykset:

- Yleinen ymmärrys:
    - Luokka kokemuksellisena ja vuorovaikutuksellisena prosessina, jossa kiistanalaisuutta (0,25 p.)
- Luokkien välisen hierarkian rakentumisen yleinen kuvaus:
    - Kulttuurin, maun ja elämäntavan hyväksyttävyys ja arvokkuus (0,25 p.)
    - Kysymys siitä kenellä on valta määritellä näitä (0,25 p.)
- Yksilöiden arviot luokista ja luokitteluista yhtä aikaa sekä
    - rakentavat luokittelujärjestelmää (0,25 p.)
    - että osoittavat yksilön paikan luokittelujärjestelmässä (0,25 p.)
- Keskeiset käsitteet:
    - Kenttä: yhteiskunta muodostuu kentistä, joilla käydään luokitteluihin liittyviä (piilotettuja) määrittelykamppailuja (0,25 p.)
    - Habitus: yksilön sosiaalisesti muodostunut, luokkaperustainen kyky tuottaa luokitteluja, arviointeja ja suhtautumistapoja; luokkapositio näkyy habituksessa, joka on sekä ruumiillinen että elämäntavallinen (0,25 p. + 0,25 p.)
    - Pääomalajit ja niitä koskevien erottelujen yhteys luokittelujen moniperustaisuuden metodologiaan: taloudellinen, kulttuurinen ja sosiaalinen sekä kulttuurisen ja sosiaalisen muuntuminen taloudelliseksi ja/tai symboliseksi pääomaksi, jotta niillä olisi yhteiskunnallista vaihtoarvoa ja legitimiteettiä (0,25 p.)

Skeggsin näkemykset:

- Konteksti ja yleinen ymmärrys kehittelytyöstä:
    - Brittiläinen sosiologia, kulttuurinen käänne ja Bourdieun teorian edelleen kehittely, jossa keskeistä luokan yhdistyminen muiden sosiaalisten erottelujen ja erontekojen kanssa (0,25 p.)
- Luokka:
    - Rakenteellinen ja toiminnallinen, mutta keskeisesti myös diskursiivinen prosessi, joka tuottaa ja ilmentää sosiaalisia eroja (0,25 p.)

    - Kyse ei vain taloudellisesta epätasa-arvosta vaan myös luokittelujen prosessista: yksilöille ja ryhmille annetaan kulttuurisin ja moraalisin perustein arvo ja ominaisuuksia, jotka määrittelevät heille mahdollista liikkumavaraa (0,25 p.)
- Luokkarajojen rakentuminen:
    - Sellaisten ryhmien intressien perusteella, joilla valta symbolisiin määrityksiin; legitiimin elämäntavan mittapuuna usein keskiluokka (0,25 p.)
    - Luokittelujen rakentumisessa huomioidaan Bourdieun esille nostamien aineisten lisäksi sukupuoli, etnisiteetti, moraalinen arvottaminen sekä kunniallisuus/kunnollisuus (0,25 p.)

Tehtävä 4 Pohdi kontaktihypoteesin valossa, miten asuinalueiden suunnittelu, osana yhdyskuntasuunnittelua, voi vaikuttaa ryhmien välisiin suhteisiin? Havainnollista vastausta esimerkein. Vastauksen enimmäispituus on 3 sivua. (5 p.)

Tehtävään vastataan seuraavan julkaisun perusteella: Pauha, Teemu & Jasinskaja-Lahti, Inga: Vähemmistöjen väliset suhteet: Tutkimustuloksia ja toimintaehdotuksia.

Pelkästä kontaktihypoteesiin liittyvien käsitteiden luettelemisesta ei ole annettu pisteitä. Pisteiden saaminen on edellyttänyt, että vastaaja on kytkenyt kontaktihypoteesin käsitteet selkeästi kysymyksen aihepiiriin eli <u>asuinalueiden suunnitteluun</u> osana yhdyskuntasuunnittelua. Asuinalueiden suunnittelua koskevat esimerkit (max. 0,5 p.) on pitänyt perustella kontaktihypoteesilla, jotta ne ovat oikeuttaneet pisteisiin.

- Kontaktihypoteesin määritelmä: Allportin (1950-luku) mukaan ryhmien välinen kontakti vähentää ennakkoluuloja. (0,25 p.)
- Kontaktihypoteesin toteutumisen edellytykset: ryhmien tasa-arvo, yhteiset tavoitteet ja yhteiskunnan tuki. (0,25 p.)
- Yhdyskuntasuunnittelu perustavoite kontaktihypoteesin näkökulmasta: ryhmien eristymisen välttäminen, kontaktien lisääminen. (0,25 p.)
- Vähemmistöjen väliset suhteet riippuvat vähemmistöjen suhteesta enemmistöön. (0,25 p.)
- Enemmistö toimii vähemmistöjen viiteryhmänä. (0,25 p.)
- Ryhmien väliset positiiviset kontaktit vaikuttavat enemmän enemmistön asenteisiin. (0,25 p.)
- Ryhmien välinen valta-asetelma/hierarkia kontaktihypoteesin selittäjänä enemmistö- ja vähemmistökonteksteissa. (0,25 p.)
- Kielteinen kontakti lisää ryhmien välistä ahdistusta. (0,25 p.)
- Etnisen identiteetin voimakkuus vaikuttaa hypoteesin toteutumiseen (esim. heikko etninen identiteetti yhteydessä negatiivisiin asenteisiin). (0,25 p.)
- Asuinalueen etnisen moninaisuuden yhteys kontaktien mahdollisuuksiin. (0,25 p.)
- Vähemmistön keskittyminen selkeästi rajatulle alueelle on yhteydessä negatiivisiin asenteisiin (kontaktin puuttuminen). (0,25 p.)

- Hypoteesin toteutumisessa on huomioitava, että ryhmien mahdollisuudet solmia suhteita vaihtelevat (esim. asuinalue, taloudellinen tilanne). (0,25 p.)
- Hypoteesin toteutumisessa on huomioitava, että ryhmien motivaatio ja resurssit kontaktiin vaihtelevat. (0,25 p.)
- Välitön kontakti: suora kosketus ryhmien välillä. (0,25 p.)
- Välillinen kontakti: osa sisäryhmän jäsenistä yhteydessä ulkoryhmään. (0,25 p.)
- Kontaktin siirtovaikutus (positiivinen tai negatiivinen). (0,25 p.)
- Yhteisen/uuden kattoidentiteetin muodostaminen yhdyskuntasuunnittelun keinoin. (0,25 p.)
- Sosiaalinen identiteetti ja kontaktihypoteesi: tasapaino ryhmästä erottumisen ja ryhmään liittymisen välillä. (0,25 p.)
- Esimerkki 1. asuinalueiden suunnittelusta, jolla vaikutetaan ryhmien välisiin suhteisiin. (0,25 p.)
- Esimerkki 2. asuinalueiden suunnittelusta, jolla vaikutetaan ryhmien välisiin suhteisiin. (0,25 p.)

Aineistokoe kysymykset 5–7

Tehtävä 5 a) Miten suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten ikärakenteet poikkeavat toisistaan? Vastauksen enimmäispituus on 1 sivu. (2 p.)

Tehtävään vastataan valintakokeessa jaetun aineisto 1:n kuvioiden nro 1 ja 2 perusteella.

Vastaajan odotetaan vertailevan suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten väestöpyramideja ja etsivän niistä eroavaisuuksia. Hyvässä vastauksessa ikäjakaumien erot kuvaillaan pääpiirteittäin. Hyvässä vastauksessa ei keskitytä yksinomaan epäolennaisiin yksityiskohtiin.

Keskeisimmät huomiot ovat seuraavat:

- Suomalaistaustaisten ikäjakauma on tasaisempi. (0,25 p.)
- Kantaväestön suurimmat ikäluokat ovat noin 50–70-vuotiaita, kun maahanmuuttajissa suurimmat ikäluokat ovat noin 25–40-vuotiaita. (0,25 p.)
- Sukupuolierot kuvaillaan suurpiirteittäin. Esimerkiksi ulkomaalaistaustaisissa työikäisissä on enemmän miehiä kuin naisia. (0,25 p.)
- Suomalaistaustaisten keski-ikä on runsaasti ulkomaalaistaustaista korkeampi, ja eläkeikäisiä on suhteellisesti ulkomaalaistaustaisia enemmän. Ulkomaalaistaustaiset puolestaan ovat pääosin työikäisiä. (0,5 p.)
- Muut mielenkiintoiset yksityiskohtaisemmat havainnot sekä ikärakenne-erojen syiden pohdinta. Relevantteja huomioita ovat esimerkiksi suomalaistaustaisten suuri sodanjälkeinen syntyvyys, syntyvyyden lasku hyvinvointiyhteiskunnan kehittymisen myötä sekä opiskelu- tai työperäisen maahanmuuton vaikutus ulkomaalaistaustaisten ikärakenteeseen. (0,25 p.)
- Vastauksen jäsentely ja tyyli sekä virheiden puuttuminen. (0,5 p.)

Tehtävä 5 b) Pohdi millaisia vaikutuksia yhteiskunnan ikärakenteella on Suomessa seuraavalla vuosikymmenellä. Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (3 p.)

Tehtävässä 5b ei tule toistaa tehtävän 5a havaintoja. Keskeisimmät huomiot ovat seuraavat:

- Suomalaistaustaisten niin kutsutut suuret ikäluokat ovat jo jääneet tai ovat pian jäämässä eläkkeelle. (0,5 p.)
- Suomalaistaustaisten syntyvyys on laskussa ja eliniänodote kasvaa. Tämä on jo johtanut ja tulee yhä johtamaan kasvavaan huoltosuhteeseen eli työvoiman ulkopuolella olevien määrään suhteessa työvoiman määrään. (0,5 p.)
- Suomalaistaustaisten ikärakenteen muutoksesta seuraa haasteita hyvinvointivaltiolle. Työmarkkinoiden osallistumisaste on heikentynyt väestörakenteesta johtuen jo pitkään, ja negatiivinen vaikutus on korostunut finanssikriisin jälkeisinä vuosina, jolloin suuret ikäluokat ovat siirtyneet eläkkeelle. (0,5 p.)
- Edellä mainitulle kehitykselle ei näy lähitulevaisuudessa suuria muutoksia. Väestön ikääntyminen rasittaa lisäksi muun muassa hoivapalveluita. (0,5 p.)
- Työperäistä maahanmuuttoa on ehdotettu ratkaisuksi suomalaistaustaisten ikääntymiseen, sillä ulkomaalaistaustaisten suurimmat ikäluokat ovat kymmenen vuoden päästä yhä työikäisiä. Hyvä vastaus käsittelee aihetta myös kriittisellä otteella. Ulkomaalaistaustaiset muodostavat suhteellisen pienen osuuden väestöstä ja maahanmuutto voi vastata edellä mainittuihin ongelmiin vain, jos ulkomaalaistaustaiset osallistuvat työmarkkinoille. Lisäksi ulkomaalaistaustaisetkin käyttävät hyvinvointivaltion peruspalveluita. Hyvässä vastauksessa voi esimerkiksi olla pohdintoja liittyen ulkomaalaistaustaisen väestön yhteiskunnalliseen integraatioon. (0,5 p.)
- Vastauksen jäsentely ja tyyli sekä virheiden puuttuminen. (0,5 p.)

Tehtävä 6 a) Tarkastele suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten koulutukseen liittyviä eroja. Vastauksen enimmäispituus on 2 sivua. (3 p.)

Tehtävään vastataan valintakokeessa jaetun aineisto 2:n perusteella.

Pisteitä sai vastauksista, joissa selkeästi kuvattiin kuviossa esiintyviä yhteyksiä ja asianmukaisia eroja ryhmien välillä:

- 18–24-vuotiaiden koulutuksen varhainen keskeytyminen suhteessa vanhempien koulukseen, esim: Niistä nuorista, joiden vanhemmat olivat suorittaneet korkeintaan perusopetuksen oppimäärän, koulunkäyntinsä varhain oli keskeyttänyt 13 prosenttia suomalaistaustaisista ja 29 prosenttia ulkomaalaistaustaisista nuorista. (0,25 p.)
- 30–34-vuotiaiden vanhempien koulutustaso suhteessa vanhempien koulutukseen tai yleisesti havainto koulutuksen periytymisestä, esim: Niistä ulkomaalaistaustaisista 30–34-vuotiaista nuorista aikuisista, joiden vanhemmat

olivat korkeakoulutettuja, 69 prosenttia oli korkeastikoulutettuja (suomalaistaustaisista 61 %). (0,25 p.)

- 15–29-vuotiaiden NEET-asteen korkeus suhteessa vanhempien koulutukseen, esim: 15–29-vuotiaita on vähiten koulutuksessa, työelämässä tai varusmiespalveluksessa perheissä, joissa vanhemmilla on korkeintaan perusasteen koulutus / eniten perheissä joissa vanhemmilla on korkea-asteen koulutus. (0,25 p.)
- Vastauksessa tehtiin perusteltuja vertailuja eroista ja samankaltaisuuksista suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten välillä, esim.: Niistä, joiden vanhemmilla on korkea-asteen koulutus, useampi ulkomaalaistaustainen kuin suomalaistaustainen oli suorittanut korkeakoulututkinnon. (0,25 p.)

Työelämän, opintojen ja varusmiespalveluksen ulkopuolella on lähes sama prosentuaalinen määrä sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisia 15–29-vuotiaita henkilöitä, joiden vanhemmilla on korkeintaan perusasteen koulutus. (0,25 p.)

Vastauksista joissa viitattiin ainoastaan pylväiden korkeuteen ”A pylväs on korkeampi kuin D pylväs” avaamatta käsitteitä ei saanut pisteitä.

- Vastauksessa tehtiin perusteltuja vertailuja vanhempien koulutuksen perusteella eroavien ryhmien välillä, esim.: Nuorista, joiden vanhemmat olivat korkeakoulutettuja, huomattavasti harvempi (suomalaistaustaisilla 7 %, ulkomaalaistaustaisilla 11 %) oli koulutuksen ja työn ulkopuolella kuin nuorista, joiden vanhemmat olivat suorittaneet korkeintaan perusopetuksen oppimäärän (suomalaistaustaisilla 20 %, ulkomaalaistaustaisilla 21 %). (0,25 p.)
- Vastaus, jossa kuvattiin perusteltu prosenttiero keskenään vertailukelpoisten ryhmien välillä, esim.: Prosentuaalisesti suurin ero ulkomaalaistaustaisten ja suomalaistaustaisten välillä on varhain koulunkäynnin keskeyttäneillä 18–24-vuotiailla, joiden vanhemmilla on perusasteen koulutus. (0,25 p.)
- Vastauksessa kuvattiin vaikutusta, joka vanhempien koulutuksella on jälkikasvun koulutukseen, koulutuksen keskeytymiseen ja NEET-asteeseen riippumatta taustasta, esim.: Vanhempien koulutustausta on merkittävä taustatekijä sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten nuorten kouluttautumisen eroissa. (0,5 p.)
- Vastaus, jossa kuvailtiin vanhempien koulutustason olevan vahvemmin yhteydessä jälkikasvun koulutukseen ulkomaalaistaustaisilla kuin suomalaistaustaisilla, esim.: Ulkomaalaistaustaisilla vanhempien koulutustausta näyttäisi vaikuttavan voimakkaammin lasten koulutukseen kuin suomalaistaustaisilla. (0,25 p.)
- Pohdinta ja asianmukainen kriittinen tarkastelu

Ansiokasta pohdintaa ja kriittistä tarkastelua, jossa esim. viitataan kuviossa esitettyyn pieneen havaintomäärään tai selkeästi ilmaistaan tulosten olevan tietyn vuoden otoksesta. (0,25 p.)

- Erityisen selkeä, sujuva ja virheetön vastaus (0,25 p.)
- Selkeästi virheellisistä väittämistä vähennettiin 0,25 pistettä, esim.: ”NEET-asteella olevien lasten koulutus vaikuttaa suomalaistaustaisten vanhempien koulutukseen.”

Tehtävä 6 b) Pohdi ulkomaalaistaustaisten koulutukseen liittyviä seikkoja valintakoekirjallisuuden pohjalta. Vastauksen enimmäispituus on 4 sivua. (6 p.)

Tehtävään vastataan valintakokeessa jaetun aineisto 2:n ja valintakoekirjallisuuden perusteella.

Kysymyksessä pyydetään *pohtimaan* ulkomaalaistaustaisten koulutukseen liittyviä seikkoja *valintakoekirjallisuutta hyödyntäen*. Kysymyksenasettelussa ohjeistetaan vastaamaan aineiston 2 pohjalta, eli valintakoekirjallisuuden pohjalta tehdyn pohdinnan tulee keskittyä aineiston kuvion esittämiin asioihin. Onnistuneessa vastauksessa on olennaista tehdä ero eri maista/alueilta Suomeen muuttaneiden välillä: ”ulkomaalaistaustainen” pitää sisällään hyvin erilaisista paikoista muuttavia ihmisiä, eikä kuvion kaikkia kohtia ole mielekästä tarkastella esimerkiksi etnisyyden tai vähemmistöaseman kautta.

- Yleistä: Koulutuksen periytyvyys niin ulkomaalaistaustaisilla kuin suomalaistaustaisillakin (vanhempien koulutus vaikuttaa lasten koulutukseen hyvässä ja huonossa); ilmiö näyttäisi olevan ulkomaalaistaustaisilla korostuneempaa:
    - Koulutus periytyy niin suomalais- kuin ulkomaalaistaustaisillakin (0,5 p.)
    - Koulutuksen periytyvyyden tarkempi kuvailu (0,25 p.)
    - Erot korostuneempia ulkomaalaistaustaisilla (intersektionaalisuus) (0,25 p.)
- Kuvion kriittinen tarkastelu:
    - ”Ulkomaalaistaustainen” hyvin laaja kategoria, joka pitää sisällään erilaisia ryhmiä (0,25 p.)
    - Ulkomaalaistaustaisuuden pohdinta valintakoekirjallisuuden pohjalta (0,25 p.)
- Varhain koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus 18–24-v.
    - Ulkomaalaistaustaiset, joiden vanhemmilla korkeintaan perusaste, ovat poikkeuksellisen alttiita keskeyttämään koulunkäynnin varhain (0,5 p.)
    - Pohdinta (0,5 p.)
- Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus ikäluokasta 30–34-v.
    - Koulutuksen vaikutuksen kuvailu (0,5 p.)
    - Erot korostuneempia ulkomaalaistaustaisilla (0,25 p.)
    - Vanhempien keskiasteen koulutus ei toisaalta tuota eroja (0,25 p.)
    - Pohdinta (1 p.)
- NEET-aste 15–29-v.
    - NEET-asteessa ilmenevien erojen ja samankaltaisuuksien kuvailu (0,25 p.)
    - Vanhempien korkeampi koulutusaste ennustaa parempaa kiinnittymistä työhön tai koulutukseen myös ulkomaalaistaustaisilla (0,25 p.)
    - Pohdinta (0,5 p.)

Vastauksen jäsentely ja tyyli, virheiden puuttuminen sekä kirjallisuuden onnistunut soveltaminen; erityisesti aineiston prosenttiosuuksien tulkitseminen oikein (0,5 p.)

Tehtävä 7 Pohdi aineisto 3:n kuvio 1:een sisältyviä kotoutumiseen liittyviä tekijöitä valintakoekirjallisuuden käsitteitä hyödyntäen. Vastauksen enimmäispituus on 4 sivua. (8 p.)

Tehtävään vastataan valintakokeessa jaetun aineisto 3:n (kuvio1) ja valintakoekirjallisuuden perusteella.

Tehtävänannossa pyydetään *pohtimaan* aineiston *kuvioon* sisältyviä kotoutumiseen liittyviä tekijöitä valintakoekirjallisuuden *käsitteitä käyttäen*. Onnistuneelta vastaukselta edellytetään sekä aineiston kuvion kotoutumiseen liittyvien tekijöiden kattavaa käsittelyä että valintakoekirjallisuuden tarjoamien käsitteiden monipuolista hyödyntämistä. Täydet pisteet ansaitsevassa vastauksessa on käsitelty kuvion kaikkia osia sekä hyödynnetty selkeästi eri käsitteitä. Keskittyminen ainoastaan kuvion johonkin tiettyyn osaan tai käsitteiden käyttäminen vain yhdestä valintakoekirjallisuuden lähteestä ei riitä täysiin pisteisiin. Näiden lisäksi arvostelussa on huomioitu käsitteiden käytön osuvuutta sekä aineiston jäsentelyn ja tyylin sujuvuutta. Pelkkä kuvion osien tai valintakoekirjallisuuden käsitteiden luetteleminen ei riitä. Kohtia ei ole kuitenkaan tarvinnut välttämättä käsitellä erillisinä kokonaisuuksina, vaan niitä on voinut (ja on toivottavaa) yhdistellä eri käsitteiden avulla

- Kuvion rakenteen avaaminen (miten kuvio esittää *kotoutumiseen* liittyvät tekijät): Aineiston kuviossa kotoutumiseen liittyy tekijöitä kotouttamisen kautta ja toisaalta siihen liittyy suoraan erilaisia tekijöitä (0,5 p.)
- Maahanmuuttajat erilaisine taustoineen ja ominaisuuksineen: ”maahanmuuttaja” kategorian problematisoiminen ja pohdinta valintakoekirjallisuuden käsitteiden avulla (0,5 p.)
- Kotouttamisen ja kotouttamispolitiikan avaaminen (0,5 p.)
- Kotouttamisen kautta vaikuttavat tekijät ja niiden pohdinta:
    - Yksilöiden ominaisuudet (0,5 p.)
        - Esim. yksilöllisten erojen jäsentäminen iän tai sukupuolen mutta myös identiteetin kautta
    - Kansallinen kehitys (0,5 p.)
        - Esim. suomalaisen yhteiskunnan erittely: ekseptionalismi, kulttuurinen homogeenisyys; poliittinen tilanne ja suhtautuminen maahanmuuttoon
    - Taustayhteisöt (1 p.)
        - Esim. perhe eri muodoissaan; vähemmistöryhmien väliset suhteet; etniset hierarkiat; uskonnolliset yhteisöt
    - Kansainvälinen kehitys (0,5 p.)
        - Esim. diasporiset ja transnationaalit suhteet; kansainväliset muuttoliikkeet
- Kotoutumiseen suoraan vaikuttavat tekijät ja niiden pohdinta:
    - Rakenteet (1 p.)
        - Esim. pääomien eri muotojen erittely; työmarkkinajäsenyys; sosio-ekonominen asema; alueellinen eriarvoisuus; luottamuksen erittely; monikulttuurisuusideologia

- Vuorovaikutus (1 p.)
    - Esim. kontaktihypoteesi, välillinen kontakti ja kontaktin siirtovaikutus; alueellinen eriarvoisuus ja sen vaikutukset vuorovaikutukseen
- Kieli ja kulttuuri (0,5 p.)
    - Välillinen kontakti; kohdemaan / suomalaisen yhteiskunnan kulttuurin erittely
- Identiteetti (1 p.)
    - Identiteetin käsitteen avaaminen ja tulkinta

Vastauksen jäsentely ja tyyli, virheiden puuttuminen sekä kirjallisuuden onnistunut soveltaminen (0,5 p.)